

Valmiussuunnitelman yleinen osa

Sisällys

1	Johdanto	3
2	Strateginen valmiussuunnitelma, varautuminen häiriötilanteisiin	3
2.1	Turvallisuuskulttuuri ja turvallisuudenhallinta kuntakonsernissa	3
2.2	Elintärkeät ja kriittiset toiminnot sekä niihin kohdistuvat uhkat	4
2.3	Varautumisen ja valmiussuunnittelun tarkoitus ja tavoitteet	6
2.3.1	Varautuminen ennaltaehkäisevänä toimintana	6
2.3.2	Elintärkeiden toimintojen ja palveluiden turvaaminen: jatkuvuussuunnittelu	7
2.3.3	Häiriötilanteen hallinnan ja johtamisen edellytysten turvaaminen	8
2.4	Lainsäädäntö ja ohjeet.....	9
2.5	Alueelliset ja kunnalliset uhka-arviot ja riskien arviointi	9
2.5.1	Kuntakonsernin yhteiset uhka-arviot.....	10
2.5.2	Poikkeusolojen uhkien arviointi.....	10
2.5.3	Toimialakohtaiset uhka-arviot ja riski- ja haavoittuvuusanalyysit	11
2.6	Painopisteet varautumisen kehittämisessä ja toimenpideohjelma.....	11
2.7	Häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumiseen liittyvät kustannukset ja hankinnat.....	11
2.8	Varautumiskoulutus ja harjoitukset	11
2.9	Valmiussuunnittelun vastuut ja vastuuhenkilöt kuntakonsernissa	12
2.10	Varautumisvelvoitteiden huomioiminen ostopalveluissa ja sopimusperusteisessa palvelutuotannossa	12
2.11	Yhteistoiminta varautumisessa ja suunnitelmien yhteensovittaminen.....	12
2.12	Kuntakonsernin valmiussuunnitelmien yhteensovittaminen.....	13
2.13	Pelastuslaitoksen tuki valmiussuunnittelulle.....	13
3	Operatiivinen valmiussuunnitelma, häiriötilanteen hallinta.....	13
3.1	Häiriötilanteen hallinnan tehtävät ja tavoitteet.....	13
3.2	Uhka-arvioiden keskeiset tulokset	13
3.3	Johtamisjärjestelmä normaalioloissa.....	14
3.4	Kuntakonsernin johdon ja avainhenkilöstön hälyttämis- ja informointijärjestelyt	14
3.5	Luottamushenkilöelinten informointi	14
3.6	Tehostetun johtamisen ja tilanteen seurannan käynnistäminen häiriötilanteessa	14
3.7	Johtamispaikat	14
3.8	Johtaminen ja tilannetietoisuus	15
3.9	Viestinnän ja tiedottamisen peruslinjaukset.....	15
3.10	Vastuut ja tehtävät häiriötilanteen hallinnassa	15
3.11	Pelastuslaitoksen tuki häiriötilanteen hallinnassa.....	15
3.12	Pelastustoiminta, väestön suojaaminen ja yhteistoiminta pelastuslaitoksen kanssa	16
3.13	Toiminnan yhteensovittaminen.....	17

3.13.1	Yhteydenpito ja yhteistoiminta: kuntayhtymät ja muut alueelliset toimijat.....	17
3.13.2	Yhteydenpito ja yhteistoiminta: muut kunnat	18
3.13.3	Yhteydenpito ja yhteistoiminta: keskeiset elinkeinoelämän toimijat	18
3.13.4	Yhteydenpito ja yhteistoiminta: valtion paikallis-, alue- ja keskushallinto.....	18
3.13.5	Yhteydenpito ja yhteistoiminta: puolustusvoimat	18
3.13.6	Yhteydenpito ja yhteistoiminta: järjestöt, kirkot ja muut uskonnolliset yhdyskunnat	19
4	Poikkeusolojen valmiussuunnitelma, varautuminen poikkeusoloihin.....	19
4.1	Poikkeusolojen vaikutukset kunnan toimintaan ja toimintaedellytyksiin.....	19
4.2	Kunnan hallinto poikkeusoloissa	19
4.3	Valmiustoiminta poikkeusoloissa	20
4.4	Varausjärjestelyt ja varaamisen vastuut.....	20
4.4.1	Henkilöstön varaamisen vastuut kuntakonsernissa.....	20
4.4.2	Vastuut rakennusvarauksista.....	20
4.4.3	Vastuu ajoneuvo- ja työkonevarauksista.....	20
4.5	Väestönsuojelutehtävät ja väestönsuojeluorganisaatio	20
5	SUUNNITELMAN LIITTEET	21

Versionhallinta:

Muutospäivä:		
Muutos:		
Muutoksen tekijä:		

1 Johdanto

Yhteiskuntaan kohdistuvien uhkien ja niistä johtuvien häiriötilanteiden kirjo on laaja. Yhteistä niille on, että ne kaikki tapahtuvat jonkin kunnan alueella tai niiden vaikutukset ulottuvat kuntalaisiin. Suuri osa yhteiskunnan peruspalveluista tuotetaan kunnissa. Häiriötilanteesta huolimatta on tärkeää, että keskeiset kunnan palvelut jatkuvat, esimerkiksi että lapsille turvataan koulunkäynti ja päivähoito. Häiriöt tapahtuvat usein yllättäen, myös virka-ajan ulkopuolella, eivätkä ne noudata hallinnon toimivaltarajoja. Varautumistarpeet tulevat lainsäädännöstä ja kunnan keskeisestä roolista yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen jatkuvuuden turvaajana. Kunnat vastaavat asukkaidensa hyvinvoinnista ja peruspalveluista. Tärkeää on, että kunnissa tunnistetaan ne riskit ja uhkat, jotka voivat aiheuttaa häiriöitä palveluihin ja että kunnat pyrkivät etukäteen minimoimaan häiriötilanteiden haittavaikutukset sekä turvaamaan keskeiset palvelut kuntalaisille kaikissa tilanteissa.

Muonion kunnan varautumisen ja valmiussuunnittelun tavoite on kuntastrategian 2025 mukaisesti tukea kunta-alaisten turvallisen elinympäristön luomista, turvata kunnan palvelutuotannon mahdollisimman häiriötön hoitaminen kaikissa olosuhteissa, häiriötilanteiden hallinta ja niistä toipuminen.

2 Strateginen valmiussuunnitelma, varautuminen häiriötilanteisiin

Valmiussuunnitelman yleisen osan (strategisen osan) tarkoituksena on toimia:

1. kuntakonsernin turvallisuuskulttuuria ja turvallisuuden hallinnan kokonaisuutta käsittelevänä asiakirjana,
2. ennen häiriötilanteen syntyä tehtävää varautumistyötä, varautumisen painopisteitä sekä kehittämistä linjaavana ja ohjaavana asiakirjana ja
3. informatiivisena asiakirjana varautumisen lainsäädännöllisistä puitteista (Korhonen & Ström 2012, 9, 15).

Valmiussuunnitelman yleisen osan hyväksymisen yhteydessä Muonion kunta sitoutuu siihen, että linjaukset tarkastetaan vähintään kerran valtuustokaudessa.

Operatiivisilta eli toiminnallisilta osin suunnitelma tarkastetaan vähintään kahden vuoden välein.

Jokaisen tarkastuksen yhteydessä suunnitelma tarkastetaan myös teknisiltä osin. Valmiussuunnitelman yleinen osa tarkastetaan ja päivitetään lisäksi aina tarvittaessa.

2.1 Turvallisuuskulttuuri ja turvallisuudenhallinta kuntakonsernissa

Kunnan turvallisuuskulttuurin ja siihen sisältyvän valmiussuunnitelman tarkoituksena on ohjata kunnan toimintaa siten, että demokraattinen päätöksenteko, kriittinen palvelutuotanto, muut varautumis- ja väestönsuojelutehtävät sekä niiden edellyttämä yhteistoiminta muiden kuntien ja eri viranomais- sekä yhteistoimintatahojen kanssa kyetään eri turvallisuustilanteissa turvaamaan mahdollisimman tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti. Erityisesti kiinnitetään huomiota siihen, että kunnan elintärkeiden toimintojen ylläpito eri turvallisuustilanteissa kyetään turvaamaan.

Turvallisuuskulttuurin ja turvallisuudenhallinnan tavoitteena on

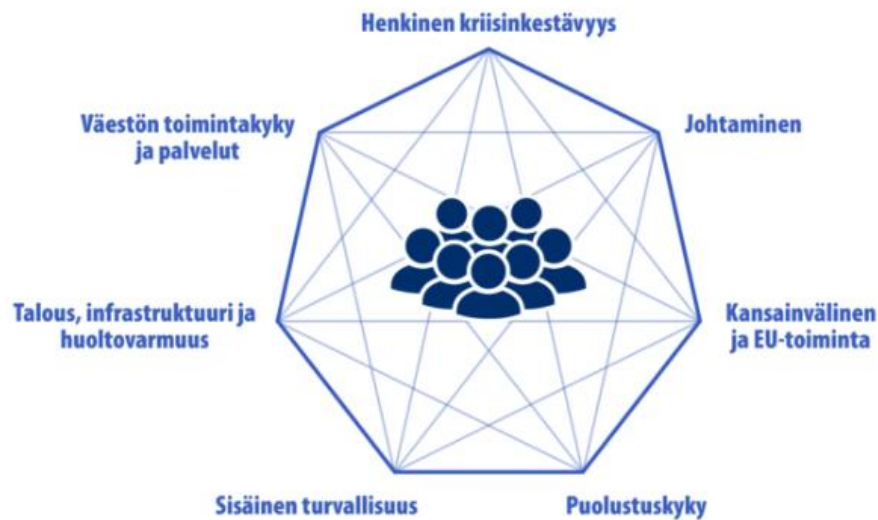
- ennakoida ja ehkäistä häiriötilanteiden ja poikkeusolojen syntyminen, mikäli mahdollista riskienhallinnan avulla
- kunnan kriittisten toimintojen mahdollisimman hyvä hoitaminen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa
- kuntalaisten ja muiden kunnan alueella olevien kansalaisten turvallisuuden sekä perustarpeiden turvaaminen kaikissa tilanteissa
- häiriötilanteiden ja poikkeusolojen vaikutusten rajoittaminen ja minimointi
- turvata palaaminen normaalitilanteeseen mahdollisimman sujuvasti.

2.2 Elintärkeät ja kriittiset toiminnot sekä niihin kohdistuvat uhkat

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä Yhteiskunnan turvallisuusstrategia Suomalaisen yhteiskunnan elintärkeiksi toiminnoiksi on määritelty seitsemän toimintoa, joiden jatkuvuus on pystyttävä takaamaan kaikissa turvallisuustilanteissa.

Yhteiskunnan elintärkeät toiminnot muodostuvat asioista, jotka pitävät turvallisen arjen rattaat pyörimässä – esim. toimivasta oikeuslaitoksesta, riittävästä rajavartioinnista, sujuvasta liikenteestä ja puhtaasta elinympäristöstä. Kun yhteiskunnan perustoiminnot ovat kunnossa, kriiseistä voidaan palata normaaliin elämään ilman, että koko yhteiskunnan perusta järkkyy. Elintärkeiden toimintojen merkityksen huomaa, jos jokin menee pahasti vikaan: sattuu vaikkapa laaja sähkökatko tai suuronnettomuus.

Yhteiskunnan elintärkeät toiminnot on turvattava kaikissa tilanteissa, yhtä lailla normaalioloissa kuin kriisin sattuessa. Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa elintärkeät toiminnot on otettu varautumistyön lähtökohdaksi. Siinä elintärkeiksi toiminnoiksi on määritelty:

Kuva: Yhteiskunnan elintärkeät toiminnot (Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2025, www.turvallisuuskomitea.fi).

Turvallisuustilanteita ovat normaaliolot, häiriötilanteet ja poikkeusolot.

- Normaaliolot ovat yhteiskunnan pääsääntöinen tila, jossa elintärkeät toiminnot voidaan turvata ilman, että on tarpeen mahdollistaa viranomaisten tavanomaisesta poikkeava toimivaltuuksien käyttö.
- Häiriötilanteella tarkoitetaan uhkaa tai tapahtumaa, joka vaarantaa yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja tai strategisia tehtäviä ja jonka hallinta edellyttää viranomaisten ja muiden toimijoiden tavanomaista laajempaa tai tiiviimpää yhteistoimintaa ja viestintää. Häiriötilanteita voi esiintyä niin normaalioloissa kuin poikkeusoloissa.
- Poikkeusoloilla tarkoitetaan valmiuslain (1552/2011) 3 §:n mukaista tilaa. (Sanastokeskus TSK 2017, 59–60.)

Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa (2010) on kuvattu 13 uhkamallia, joilla kuvataan turvallisuusympäristössä tapahtuvia häiriöitä, jotka uhkaavat yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja. Uhkamallit ovat luonteeltaan yleisiä ja ne voivat esiintyä itsenäisinä, samanaikaisina tai toistensa jatkumoina. (Puolustusministeriö 2010; Korhonen & Ström 2012, 21.)

Strategiassa kuvatut uhkamallit

- voimahuollon vakavat häiriöt
- tietoliikenteen ja tietojärjestelmien vakavat häiriöt
- kuljetuslogistiikan vakavat häiriöt
- yhdyskuntatekniikan vakavat häiriöt
- elintarvikehuollon vakavat häiriöt
- rahoitus- ja maksujärjestelmän vakavat häiriöt
- julkisen talouden saatavuuden häiriintyminen
- väestön terveyden ja hyvinvoinnin vakavat häiriöt
- suuronnettomuudet, luonnon ääri-ilmiöt ja ympäristöuhkat
- terrorismi ja muu yhteiskuntajärjestystä vaarantava rikollisuus
- rajaturvallisuuden vakavat häiriöt
- poliittinen, taloudellinen ja sotilaallinen painostus ja
- sotilaallinen voiman käyttö

(<https://turvallisuuskomitea.fi/yhteiskunnan-turvallisuusstrategia/uhkat/>)

Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa on tunnistettu 37 uhkamalleja konkretisoivaa häiriötilannetta, jotka toimivat valmiussuunnittelun pohjana. Sama häiriötilanne voi liittyä useampaan eri uhkamalliin. Näiden ohella on huomioitava mahdolliset muut häiriötilanteet, jotka johtuvat esimerkiksi toimintaympäristön muutoksista, toiminnan luonteesta tai jota muutoin ei ole aiemmin osattu huomioida. (Korhonen & Ström 2012, 21–22.)

Kuva: Yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin kohdistuvat uhkat (Turvallisuuskomitea 2025).

Muonion kuntakonsernin kaikkien valmiussuunnitelmien uhka-arvioissa on tarkastelun lähtökohdaksi otettu em. uhkamallit ja häiriötilanteet sovellettuna kunnan tasolle. Muonion kannalta elintärkeitä ja kriittiset palvelut:

- demokraattinen päätöksenteko
- infrastruktuuri (tiet, kulkeminen, väestön suojaaminen)
- lämpö-, vesi- ja jätehuolto, (ympäristövahingot)
- talous ja elinkeinot (rutiinit, ruokahuolto)
- koulutus ja kulttuuri, (rutiinit, henkinen kestävyys).

2.3 Varautumisen ja valmiussuunnittelun tarkoitus ja tavoitteet

Varautumisella tarkoitetaan toimintaa, jolla varmistetaan tehtävien mahdollisimman häiriötön hoitaminen ja mahdollisesti tarvittavat tavanomaisesta poikkeavat toimenpiteet häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa (Sanastokeskus TSK 2017, 36). Kaikessa kunnan varautumisessa pyritään huomioimaan kolme eri kokonaisuutta: operationaalisella varautumisella suunnitellaan, mitä pitäisi tehdä ja miten – organisationaalinen varautuminen määrittelee kenen pitäisi tehdä ja milloin – teknisellä varautumisella varmistetaan materiaallinen varautuminen (Pursiainen 2018).

2.3.1 Varautuminen ennaltaehkäisevänä toimintana

Varautuminen on osa kokonaisturvallisuuden hallintaa ja samalla osa kokonaisvaltaista riskienhallintaa. Kunnan varautuminen ei ole yksinomaan poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmistelua, vaan se on myös häiriötilanteiden ennaltaehkäisyä. Tunnistettujen riskien poistaminen ja pienentämiseen tähtäävät toimenpiteet ovat osa kunnan varautumista. (Korhonen & Ström 2012, 23.)

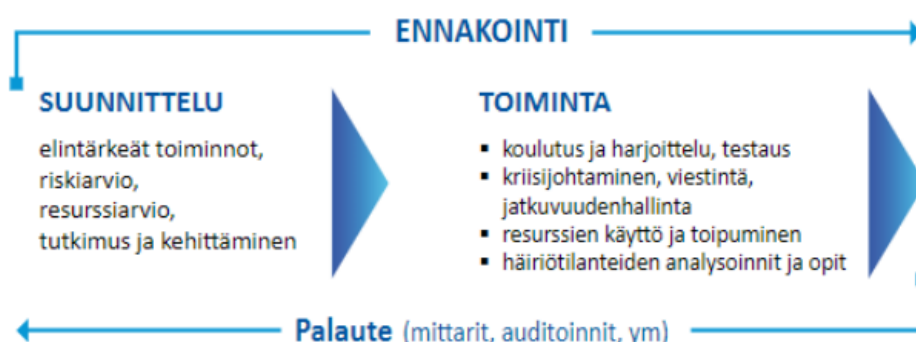
Kunnan varautuminen perustuu riskiarvioinnin tuloksiin, jotka esitetään riskienhallinnan strategian ja toimintaohjeen mukaisesti. Varautumistoimenpiteet kohdistetaan niihin riskeihin, joita ei saada kokonaan poistettua. Koko kuntakonsernin varautumisen yhteinen pohja on toimenpideohjelma (luku 1.6) ja se asettaa painopisteet häiriöiden seurausten pienentämiseen tähtääville toimenpiteille ja häiriötilanteiden aikaisen toimintakyvyn kehittämiseksi (Korhonen & Ström 2012, 24).

Kuntakonsernin varautumisen painopiste on siirtynyt poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan suunnittelusta kohti kokonaisvaltaista toiminnan jatkuvuudenhallintaa, joka on kuvattu tarkemmin luvussa 1.3.2.

Kokonaisvaltaisen turvallisuudenhallinnan ja valmiussuunnittelun näkökulmasta tämä edellyttää koko Muonion kunnan tasolla

- jo syntyneisiin häiriöihin reagointiin painottuvasta lähestymistavasta ennakoivaan ja ennaltaehkäisevään lähestymistapaan
- pelkästä haavoittuvuuksien arvioinnista häiriönsietokyvyn kehittämiseen
- sektorikohtaisesta eriytyneestä monialaiseen ja -ulotteiseen yhteistoiminnalliseen näkökulmaan ja tiukasta ohjesidonnaisuudesta omatoimiseen vastuunkantoon (Korhonen & Ström 2012, 23).

VARAUTUMISEN PROSESSI

Kuva. Varautumisen yleinen prosessi (Turvallisuuskomitea 2017a, s. 9)

Kuva Varautumisen yhteensovittaminen (Turvallisuuskomitea 2017a, s. 11)

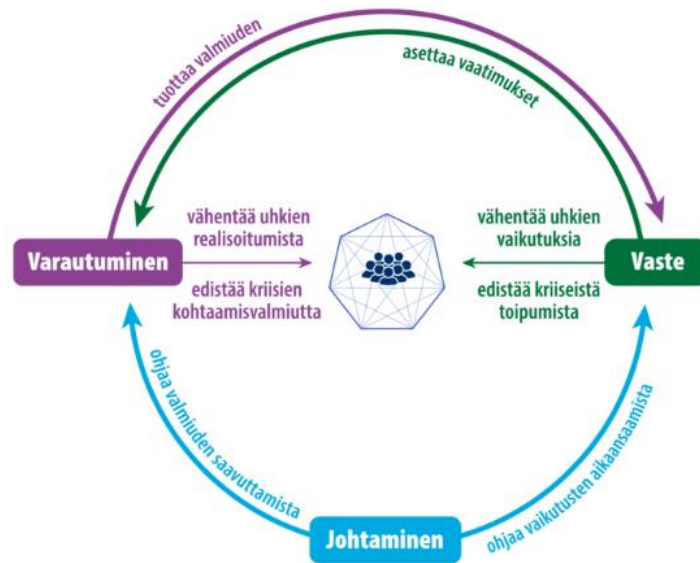
2.3.2 Elintärkeiden toimintojen ja palveluiden turvaaminen: jatkuvuussuunnittelu

Valmiuslaki 12 §: Kuntien, kuntayhtymien ja muiden kuntien yhteenliittymien tulee valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluin sekä muilla toimenpiteillä varmistaa tehtäviensä mahdollisimman hyvä hoitaminen myös poikkeusoloissa.

Kunnan valmiussuunnittelun näkökulmasta, kunnan normaalisti tuottaminen ja ylläpitämien peruspalveluiden sekä infrastruktuurin toimintaedellytykset, toiminnan jatkuvuus ja taso on taattava tärkeimpien tehtävien osalta kaikissa turvallisuustilanteissa (Korhonen & Ström 2012, 25).

Jatkuvuudenhallinnan suunnittelulla **on varmistaa Muonion kunnan toiminta kaikissa turvallisuustilanteissa ja tehdä mahdollisimman paljon päätöksiä jo ennen häiriötilanteen syntyä.** Sen tavoitteena on yltäältä ehkäistä mahdollisia toiminnan häiriöitä ja toisaalta pienentää häiriön vaikutuksia toimintaan sekä turvata kunnan keskeisten toimintojen mahdollisimman nopea uudelleenkäynnistyminen häiriöiden jälkeen (Korhonen & Ström 2012, 25).

Jatkuvuudenhallinnan turvaamiseksi kunnan palvelu- ja tehtäväalueet päivittävät valmiussuunnitelmansa säännöllisesti. Suunnittelua pyritään liittämään yhä vahvemmin osaksi kunnan normaalin toiminnan suunnittelua eikä ja se kuuluu kunnan säännöllisiin prosesseihin. Kunta harjoittelee suunnitelmien mukaista toimintaa vähintään 4 vuoden välein. Palvelua/tehtäväalueet harjoittelevat suunnitelmien mukaista toimintaa vuosittain. Tarvittaessa suunnitelmia tarkistetaan ja harjoitellaan erikseen. Palvelualuekohtaisten suunnitelmien mukaisten harjoitusten toteutumisesta vastaa palvelualuejohtaja. Sopimusperusteisen palvelutuotannon turvaaminen on kuvattu tämän asiakirjan luvussa 1.10.

Kuva: Elintärkeiden toimintojen turvaaminen (Turvallisuuskomitea 2025).

2.3.3 Häiriötilanteen hallinnan ja johtamisen edellytysten turvaaminen

Valmiussuunnittelun yhtenä keskeisenä tavoitteena on varmistaa edellytykset häiriötilanteen hallinnalle ja siihen liittyvään johtamiseen. Kunnan häiriötilanteen hallinnan yhtenä perusajatuksena on, että toimenpiteet käynnistään ajoissa, ennakoiden tilanteen mahdollista kehittymistä tai osoittautumista alkutietoja vakavammaksi ja riittävien resurssien varaamista heti tilanteen alusta alkaen sekä tarvittaessa johtamisvalmiutta tehostaen. (Korhonen & Ström 2012, 27.)

Kunnan häiriötilanteiden hallinta perustuu skandinaaviseen malliin, jossa:

1. normaaliolojen johto toimii johdossa myös häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa ja
2. kriisiorganisaation kokoonpano pyritään pitämään mahdollisimman samana kuin normaaliolojen organisaatio (Pursiainen 2018).

Häiriötilanteiden hallinnassa noudatetaan laillisuusperiaatetta ja säädettyjä toimialajakoja. Toimivaltainen viranomainen johtaa aina operatiivista toimintaa. (Korhonen & Ström 2012, 27.)

Koko Muonion kunnan kattavan häiriötilanteen hallinnan yksi keskeisimmistä toiminnoista on tilannekuvan ylläpitäminen. Palvelualueilla on omat strategiset sekä operatiiviset suunnitelmat häiriötilanteiden varalta, mutta eri palvelualueiden ja sidosryhmien välisen yhteistyön koordinoimiseksi laajemman kokonaiskuvan hallinta on välttämätöntä.

Tällä asiakirjalla varmistetaan, että Muonion kunnan palvelualueet ovat tietoisia omista ja toistensa rooleista ja vastuista sekä siitä, että kunnan hallintosäännössä määritellään toimijoiden roolit häiriötilanteiden ja poikkeusolojen hallinnassa. Oikea-aikainen, tietosisällöltään ja levikiltään riittävän laaja ja paikkansa pitävä tiedotus auttaa kuntaa kontrolloimaan tilannetta ja hillitsemään epävirallisten kanavien kautta leviävän, mahdollisesti väärän tiedon vaikutuksia. Aktiiviseen tiedottamiseen häiriötilanteen aikana panostetaan myös silloin, kun häiriötilanteen selvittely tai purkaminen on suvantovaiheessa ja toimintaa johtava taho vastaa myös tiedottamisesta. Kunta tiedottaa toimistaan ja palveluntuotannostaan, siinä olevista rajoitteista sekä siitä, koska toiminnot ovat taas käynnissä.

2.4 Lainsäädäntö ja ohjeet

Kunta huolehtii asukkaistaan ja sen varautumisvelvoitteet ja ohjeet perustuvat lakeihin, säädöksiin ja asiakirjoihin, kuten mm.:

Kuntalaki (410/2015): Kunnan perustehtävä on kuntalain (1 §) mukaan edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävällä tavalla.

Kunnilla on riskienhallintavelvoite (mm. 14 ja 39 §), joka käsittää myös velvollisuuden varautua toiminnan jatkuvuutta ja palveluiden häiriöttömyyttä uhkaaviin riskeihin.

Valmiuslaki (1552/2011): Kunnan tulee valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluun sekä muilla toimenpiteillä varmistaa tehtäviensä mahdollisimman hyvä hoitaminen myös poikkeusoloissa. Valmiuslaissa määritellään poikkeusolot sekä mm. kunnan toimielinten mahdolliset lisätoimivaltuudet poikkeusolojen aikana.

Pelastuslaki (379/2011): Kunnan tulee oman toiminnan osalta ennaltaehkäistä onnettomuuksia, varautua mahdollisiin onnettomuuksiin, rajoittaa vahinkoja, rakentaa ja ylläpitää väestönsuojia (mm. 2 §). Lisäksi tietyt kunnan ja kuntayhtymien eri toimialoista vastaavat virastot, laitokset ja liikelaitokset varautuvat ja osallistuvat pelastustoimintaan ja väestönsuojeluun sekä laativat niitä koskevat suunnitelmat (mm. 46, 47 ja 65 §).

Laki puolustusvoimista (551/2007)

Puolustustilalaki (1083/1991)

Laki huoltovarmuuden turvaamisesta (1390/1992)

Vesihuoltolaki (119/2001)

Sähkömarkkinalaki (588/2013)

Arkistolaki (831/94)

Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999)

Kansallinen riskiarvio 2023 (Sisäinen turvallisuus - Sisäministeriön julkaisu 2023:4)

Yhteiskunnan turvallisuusstrategia YTS 2018 (Valtioneuvoston periaatepäättös/2.11.2017)

2.5 Alueelliset ja kunnalliset uhka-arviot ja riskien arviointi

Lapin maakunnan alueellinen riskiarvio on päivitetty vuonna 2024. Alueelliset riskiarviot laaditaan lähtökohtaisesti kolmen vuoden välein. Alueellinen riskiarvio tuo esille onnettomuusuhkia ja häiriötilanteita, joiden toteutuminen edellyttää mittavia toimia muun muassa eri viranomaisilta. Asiakirja on julkisesti saatavilla AVI:n Sisäisen turvallisuuden sivustolta.

Vuoden 2023 (päivitetty 2024, 3) Lapin alueellisessa riskiarviossa on huomioitu 21 uhka- tai häiriötilanteen aiheuttamaa riskiä, ja nämä on ryhmitelty seuraavasti kuuteen ryhmään:

- luonnon aiheuttamat onnettomuudet ja sään ääri-ilmiöt
- avaruuden uhat
- suuronnettomuudet
- infrastruktuurin häiriöt
- yhteiskuntajärjestystä vaarantava toiminta ja
- terveysturvallisuuden häiriöt.

Asiakirjan (2024, 3) mukaan kansainvälisen turvallisuustilanteen muutoksesta johtuen, Lapin alueelliseen riskiarvioon vuonna 2023 on uusina riskeinä kirjattu informaatiovaikuttaminen sekä yhteiskunnan kriittiseen infrastruktuuriin kohdistuva törkeä tuhotyö. Omana skenaarionaan on huomioitu myös Lapin matkailun huippuseonkiaikana alueella oleskelevan väestön määrän, liikenteen ja matkailupalvelujen merkittävän kasvun aiheuttama onnettomuusriskin kasvu. Vuonna 2024 valmistuneen omaehtoisen alueellisen riskiarvion päivitystyön yhteydessä merkittäväksi riskiksi lisättiin sotilaallisen voiman käyttö.

Lapin alueellisen riskiarvion valmistelutyöhön (2024,3) osallistuneiden asiantuntijoiden arvion mukaan Lapin suurimmat alueelliset riskit ovat:

- voimahuollon häiriintyminen
- tietoliikenteen häiriintyminen
- informaatiovaikuttaminen
- polttoaineen jakelun häiriintyminen ja
- laajamittainen maahantulo.

2.5.1 Kuntakonsernin yhteiset uhka-arviot

Uhka-arviolla tarkoitetaan uhkamallin pohjalta laadittavaa arviota, jossa konkreettisesti käsitellään uhkan lähdettä, kohdetta, toteutumistapaa, todennäköisyyttä, vaikutuksia tehtävien hoitamiseen sekä vastatoimenpide-mahdollisuuksia ja niiden valmisteluun tarvittavaa aikaa (Sanastokeskus TSK 2017, 40).

Muonion kunta on tehnyt koko konsernia koskevan yhteisen uhka-arvion luvussa 1.2 määriteltyihin elintärkeisiin toimintoihin kohdistuvista, todennäköisimmistä ja vaikeimmista häiriötilanteista, jotka edellyttävät toiminnan yhteensovittamista sekä kuntatasolla että muiden toimijoiden kanssa.

Konsernin uhka-arvion pohjana on käytetty palvelualojen tekemiä uhka-arvioita sekä eri viranomaisilta saatuja riskianalyyttitietoja. Kunnan tasolla tunnistettuja riskejä muokataan tarvittaessa palvelualojen tunnistamien riskien mukaisesti. (Korhonen & Ström 2012, 29–30.) Toimialojen uhka-arvioiden toteuttaminen on kuvattu luvussa 1.5.3. Kunnan ja konsernin uhka-arviota päivitetään osana toiminnan ja talouden raportointia. Konsernin uhka-arvion laatimisessa on hyödynnetty seuraavia vaiheita:

- uhka-arvioiden analysointi oman toiminnan kannalta
- mahdollisten häiriötilanteiden tunnistaminen
- todennäköisyyksien arviointi
- strategisten, taloudellisten, toiminnallisten sekä henkilövahinkojen arviointi
- muiden toiminnan jatkuvuuteen kohdistuvien vaikutusten arviointi
- sisäisten ja ulkoisten toimintamahdollisuuksien ja resurssien arviointi
- kokonaisarvioin tekeminen ja
- arvioitujen uhkien aiheuttamien riskien vertailu ja priorisointi (Korhonen & Ström 2012, 29).

Toimialojen tulee huomioida kyseiset vaiheet omien uhka-arvioidensa laadinnassa.

Koko kuntakonsernia koskevaa uhka-arviota on hyödynnetty pohjana varautumisen toimenpideohjelmalle (luku 1.6) sekä tämän asiakirjan operatiiviseen valmiussuunnitelmaan liittyvän toimintamallin ja häiriötilanteen hallinnan tilannekohtaisen toiminnan yhteensovittamiselle.

2.5.2 Poikkeusolojen uhkien arviointi

Valmiuslain 3 §:n mukaisten poikkeusolojen vaikutus kunnan lakisääteisten tehtävien hoitoon on arvioitu osana uhka-arviota.

Valmiuslaki 3 §:

1. Suomeen kohdistuva aseellinen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettava hyökkäys ja sen välitön jälkitila
2. Suomeen kohdistuva huomattava aseellisen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettavan hyökkäyksen uhka, jonka vaikutusten torjuminen vaatii tämän lain mukaisten toimivaltuuksien välitöntä käyttöön ottamista
3. väestön toimeentuloon tai maan talouselämän perusteisiin kohdistuva erityisen vakava tapahtuma tai uhka, jonka seurauksena yhteiskunnan toimivuudelle välttämättömät toiminnot olennaisesti vaarantuvat
4. erityisen vakava suuronnettomuus ja sen välitön jälkitila sekä
5. vaikutuksiltaan erityisen vakavaa suuronnettomuutta vastaava hyvin laajalle levinnyt vaarallinen tartuntatauti.

2.5.3 Toimialakohtaiset uhka-arviot ja riski- ja haavoittuvuusanalyysit

Muonion kunnan kaikkien palvelualueiden tulee talousarvioon laadinnan yhteydessä analysoida toimintaympäristön muutoksia, tunnistaa toimintoja uhkaavia riskejä, arvioida niiden vaikutuksia ja toteutumisen todennäköisyyttä.

Kukin palvelualue laatii uhka-arvion tai riskianalyysin oman toimintansa kannalta. Palvelualueiden arvioiden ja analyysien vastuuhenkilöinä toimivat toimialajohtajat. Kukin palvelualue hyödyntää omaan toimintaansa parhaiten sopivaa uhka- ja/tai riskianalyysityökalua.

Arvioissa tulee ottaa huomioon strategiset, taloudelliset, toiminnalliset sekä henkilö-/vahinkoriskit, arvioitava niiden todennäköisyyttä ja huomioitava muut luvussa 1.5.1 kuvatut uhka-arvioon laatimisen vaiheet. Uhka-arvioiden pohjina toimivat luvussa 1.2 kuvatut häiriötilannemallit. Hyvänä työkaluna toimii esimerkiksi Kunnan valmiussuunnitelman yleisen osan malli ja ohje sen käyttöön -julkaisussa esitetty Esimerkki yksinkertaisesta riski- ja haavoittuvuusanalyysistä.

2.6 Painopisteet varautumisen kehittämisessä ja toimenpideohjelma

painopiste	toimenpiteet	toteutusai-kataulu	vastuutaho	toteutumisen seuranta
valmiussuunnittelu-prosessin vakiinnuttaminen	johtoryhmän ja työpajapäivät ja laajennetun johtoryhmän kokoukset	vuosittain	johtoryhmä	johtoryhmän muistiot
valmiussuunnittelun jalkauttaminen palvelualueille	palvelualueiden omat palaverit ja laajennetun johtoryhmän työskentely	vuosittain	palvelualuejohtajat	muistiot
palvelualueiden valmiussuunnitelmien ajantasaisuus	palvelualueiden ja esihenkilöiden päivitykset valmiussuunnitelmaan	vuosittain	palvelualuejohtajat	valmiussuunnitelma

2.7 Häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumiseen liittyvät kustannukset ja hankinnat

Varautuminen on osa kunnan normaalia toimintaa ja siitä aiheutuvat kustannukset on sisällytetty taloussuunnitelmaan. Talousarvion investointisuunnitelmassa huomioidaan keskeiset em. liittyvät investointivaraukset.

Valmiussuunnitelmissa määritellään toiminnalliset tavoitteet ja resurssit.

2.8 Varautumiskoulutus ja harjoitukset

Kunta testaa valmiussuunnitelmiansa toimivuutta simuloituilla harjoituksilla. Jokainen palvelualue testaa oman toimialakohtaisten valmiussuunnitelman toimivuutta vuosittain. Muonion kunta osallistuu aktiivisesti aluehallintoviraston (AVI) alueelliseen valmiusharjoitukseen, joka järjestetään joka toinen vuosi.

Tarveharkintaisesti kunta pyytää pelastuslaitokselta teemakohtaista koulutusta, esimerkiksi Virve-puhelimien käyttöön. Pelastusopisto järjestää lakisääteisistä varautumiskoulutusta. Kunta kannustaa varautumisesta johtovastuussa olevia osallistumaan Pelastusopiston järjestämille varautumiskursseille. Kunta voi vuosittain esittää alueellisille maanpuolustuskursseille henkilöitä.

Kunta osallistuu digitaalisen turvallisuuden Taisto -harjoituksiin mahdollisuuksien mukaan, mutta vähintään joka toinen vuosi.

2.9 Valmiussuunnittelun vastuut ja vastuuhenkilöt kuntakonsernissa

Varautumisen ja jatkuvuudenhallinnan perustana on, että kunnan päätöksentekojärjestelmä toimii samojen perusteiden mukaisesti normaalioloissa, erilaisissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Tehokas toiminta nojautuu selkeään toimivallanjakoon ja eri toimijoiden väliseen kitkattomaan yhteistoimintaan. Sama normaaliolojen järjestelyihin perustuva periaate koskee myös organisaatorakenteita. Uusia toimielimiä perustetaan häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa ainoastaan välttämättömissä tapauksissa lähinnä vain silloin, kun tehtävää ei voida osoittaa tarkoituksenmukaisella tavalla jo olemassa olevalle organisaatiolle. (Turvallisuus- ja puolustusasiain komitean sihteeristö 2012, 21.)

Kuntalain 38 §:n mukaan kunnanjohtaja johtaa kunnanhallituksen alaisena kunnan hallintoa, taloudenhoitoa ja muuta toimintaa. Kunnanjohtaja ja kunnanhallitus vastaavat myös kunnan varautumisesta ja valmiussuunnittelusta. Kukin viran- ja toimenhaltija vastaa varautumistehtävistä omiin tehtäviinsä ja omalle vastuulleen kuuluvilta osin (Korhonen & Ström 2012, 11).

Muonion kunta on nimennyt kunnan varautumisesta vastaavaksi viranhaltijaksi hallintojohtajan, varalla toimii kunnanjohtaja.

Valmiussuunnitelmat hyväksytään hallintosäännön mukaisesti. Valmiussuunnitelman yleisen osan hyväksyy valtuusto ja se saatetaan palvelualueille tiedoksi sisäisellä tiedottamisella. Palvelualuekohtaiset valmiussuunnitelmat hyväksyy kunnanhallitus.

Pelastuslain 65 §:n mukaan kunnan viranomaisen, laitoksen ja liikelaitoksen sekä muun julkisyhteisön vastuulla olevat väestönsuojelutehtävät ja niihin varautuminen kuuluvat niissä palvelevan viran- tai toimenhaltijan virkavelvollisuuksiin ja työsopimussuhteessa olevan henkilön tehtäviin. Tämä koskee myös näiden tehtävien suorittamista varten tarpeelliseen koulutukseen osallistumista. Kunnallisille viranomaisille saattaa poikkeusoloissa valmiuslain nojalla tulla hoidettavaksi normaaliolojen tehtävistä poikkeavia tehtäviä, esimerkiksi säännöstelyn ohjaus- ja toimeenpano- sekä valvontatehtäviä. (Korhonen & Ström 2012, 37.)

Hätätyön avulla työnantaja voi työaikalain mukaisesti mahdollistaa henkilökunnan joustavan käytön normaaliolojen uhkaavissa tai yllättävissä häiriötilanteissa, mikäli hätätyön tunnusmerkistö täyttyy.

2.10 Varautumisvelvoitteiden huomioiminen ostopalveluissa ja sopimusperusteisessa palvelutuotannossa

Kunta huomioi varautumisvelvoitteiden toteuttamisen ostopalveluissa ja sopimusperusteisessa palvelutuotannossa. Velvoite tulee huomioida sopimusteknisesti jo kilpailutusvaiheessa. Kunta voi käyttää harkinnanvaraisesti Huoltovarmuuskeskuksen laatimia SOPIVA-mallilausekkeita.

2.11 Yhteistoiminta varautumisessa ja suunnitelmien yhteensovittaminen

Varautumisen yhteensovittamisessa on huomioitava kuntayhtymien ja muiden kuntien yhteenliittymien toiminta ja valmiussuunnittelu. Jo ennalta on sovittava siitä, miten yhteistoiminta erilaisissa häiriötilanteissa järjestetään kunnan alueella toimivien tahojen kanssa ja miten häiriötilanteiden edellyttämän päätöksenteon yhteensovittaminen järjestetään. Yhteensovittamisessa on huomioitava myös viranomaiset, kolmas sektori ja elinkeinoelämä. (Korhonen & Ström 2012, 40.)

Mikäli kunnan joku palveluntuotanto on merkittävästi riippuvainen jonkun toisen toimijan tarjoamista palveluista, tulee ehdottomasti selvittää ko. toimijan kanssa varautumiseen liittyviä käytäntöjä ja päivittää suunnitelmat yhteistyössä siten, että esim. resurssien päällekkäisvarauksia ei tehdä tai mm. tilojen käytöstä on selkeät sopimukset valmiina. Tämä korostuu, mikäli saman toimijan resursseja käyttää useampi taho ja häiriötilanteen tai poikkeusolojen vuoksi resurssien saatavuus on tavanomaista heikompaa. Palvelualuekohtaisissa valmiussuunnitelmissa on syytä kartoittaa kolmannen sektorin tarjoamat ja organisoimat resurssit ja sopia yksityiskohtaisesti niiden osallistumisesta häiriötilanteiden hallintaan. (Korhonen & Ström 2012, 40.)

Kunnan kaikki palvelualueet vastaavat itse yhteistoiminnasta varautumisessa ja suunnitelmien yhteensovittamisessa. Jokainen palvelualue arvioi itse kriittiset toiminnot, joiden hoitamisesta on tarpeen laatia yhteistoimintamuistio tai -sopimus häiriötilanteen varalta.

2.12 Kuntakonsernin valmiussuunnitelmien yhteensovittaminen

Yhteensovittamisella varmistetaan, että häiriötilanteiden aikana ei törmätä epäselvyyksiin tai virheolettamuksiin muiden toimijoiden resursseista, toimintatavoista ja vastuista (Korhonen & Ström 2012, 41).

Palvelualuekohtaisten valmiussuunnitelmien sisältöjen välinen koordinointi ja yhteensovittaminen toteutetaan kerran valtuustokaudessa, tästä vastaa hallintojohtaja. Samassa yhteydessä tarkastetaan toimialojen tekemät mahdolliset yhteistoimintasopimukset ja -muistiot häiriötilanteiden hallintaan liittyen.

2.13 Pelastuslaitoksen tuki valmiussuunnittelulle

Pelastuslain 27 §:n mukaan pelastuslaitos tukee alueeseensa kuuluvan kunnan valmiussuunnittelua, jos siitä on kunnan kanssa sovittu. Kirjallisia sopimuksia ei ole tehty hyvinvointialueen kanssa, mutta pelastuslaitos tukee kuntien valmiussuunnittelua mm. asiantuntija-avulla ja koulutuksella.

3 Operatiivinen valmiussuunnitelma, häiriötilanteen hallinta

Operatiivinen osa on toiminnallinen suunnitelma, miten häiriötilanteessa toimitaan kuntakonsernin sisällä poikkihallinnollisesti sekä miten käytännössä kyetään aloittamaan häiriön hallinnan edellyttämät toimenpiteet mahdollisimman aikaisessa vaiheessa sekä miten yhteen sovitaan kaikkien toimijoiden toiminta siten, että häiriön vaikutukset saadaan minimoitua mahdollisimman hyvin ja kuinka niistä toipuminen saadaan käyntiin mahdollisimman nopeasti.

3.1 Häiriötilanteen hallinnan tehtävät ja tavoitteet

Häiriötilanteen hallinnan keskeiset tehtävät ja tavoitteet:

- kunnan asukkaiden ja siellä oleskelevien turvallisuuden ja hyvinvoinnin varmistaminen,
- häiriötilanteen seurausten minimointi oikea-aikaisilla ja oikein mitoitetuilla vastatoimenpiteillä,
- kunnallisten toimijoiden johtamis- ja toimintakyvyn ylläpitäminen
- kunnan toimintojen ja yhteistyötahojen toiminnan yhteensovittaminen,
- kunnan tuottamien elintärkeiden toimintojen ja palvelujen tuottamisen edellytysten varmistaminen ja siihen liittyvä päätöksenteko,
- pelastustoiminnan ja muiden tarvittavien toimintojen tehokkaan suorittamisen tukeminen osoittamalla kailusto-, henkilöstö-, ja tilaresursseja pelastustoimen ja muiden viranomaisten avuksi,
- häiriötilanteen akuutin vaiheen jälkeen toipumisvaiheeseen liittyvä päätöksenteko esimerkiksi resurssien käytöstä ja toipumistoimenpiteiden yhteensovittaminen,
- jatkuva yhteydenpito ja tiedon välittäminen viranomaisiin ja muihin toimijoiden eri hallinnon tasoilla ja -aloilla, mukaan lukien yhteistoiminnan muiden kuntien, ylikunnallisten toimijoiden, elinkeinoelämän ja kansalaisjärjestöjen kanssa,
- tilannetietojen kokoaminen, välittäminen ja analysointi sekä tilannekuvan muodostaminen kunnan alueelta yhteistoiminnassa muiden viranomaisten ja tahojen kanssa,
- tilanteen edellyttämän oikea-aikaisen viestinnän organisoiminen ja toteutus omalle henkilöstölle ja kansalaisille,
- ohjeiden antaminen väestölle esimerkiksi muuttuvista palveluista sekä tilanteen mukainen uutistiedottaminen (Korhonen & Ström 2012, 44).

3.2 Uhka-arvioiden keskeiset tulokset

Muonion kunta ei ole laatinut erikseen kuntakonsernin yhteistä uhka-arviota. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan osalta kunta laatii analyysin talousarvio- ja tilinpäätösprosessissa; tässä on mukana kuvattuna mm. toimintariskit, strategiset riskit ja tilariskit.

3.3 Johtamisjärjestelmä normaalioloissa

Muonion kunnan normaaliolojen johtamisjärjestelmä on hallintosäännön mukainen.

3.4 Kuntakonsernin johdon ja avainhenkilöstön hälyttämis- ja informointijärjestelyt

Kunnan häiriötilanteiden ja poikkeusolojen johtoryhmän kokoonpano on hallintosäännön mukainen.

Johtoryhmän kokoonpanoa voidaan vahventaa häiriötilannekohtaisesti toimivaltaisella viranomaisella tai teknisellä asiantuntijalla. Hälytyksen saatuaan kuka tahansa johtoryhmän jäsen on kykenevä käynnistämään tarvittavat ensitoimenpiteet häiriötilanteen hallinnassa. Hälytysjärjestelyillä turvataan riittävät resurssit häiriötilanteen hallintaan saamiseksi. Peruseriaatteena on, että äkillisestä häiriötilanteesta on ilmoitettava viipymättä esimiehelle sekä edelleen tarvittaessa kunnan tai palvelualueen johdolle.

Hyvinvointialueen pelastuslaitos on koonnut hälytysryhmien yhteystietoja.

3.5 Luottamushenkilöelinten informointi

Luottamushenkilöiden informointi laajemmissa häiriötilanteissa on tarpeen, vaikka luottamushenkilöillä ei ole häiriötilanteissa varsinaista operatiivista roolia. Keskeisten luottamushenkilöiden on syytä tietää perustiedot häiriötilanteesta ja sen hallintaan liittyvistä toimenpiteistä.

Hallintosäännössä määritellään eri toimijoiden roolit häiriötilanteiden hallinnassa.

Luottamushenkilöiden tiedonsaanti häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa varmistetaan seuraavalla taulukolla.

Informoitava toimielin	Informoitavan henkilön rooli	Informoinnista vastaava
valtuusto	puheenjohtaja	kunnanjohtaja
kunnanhallitus	puheenjohtaja	kunnanjohtaja
sivistyslautakunta	puheenjohtaja	sivistysjohtaja
elinvoimalautakunta	puheenjohtaja	elinvoimajohtaja
Tunturi-Lapin maaseutulautakunta	puheenjohtaja	maaseutupäällikkö
tarkastuslautakunta	puheenjohtaja	hallintojohtaja

3.6 Tehostetun johtamisen ja tilanteen seurannan käynnistäminen häiriötilanteessa

Normaaliolojen häiriötilanteiden aikana päätöksenteko tapahtuu Muonion kunnassa normaalien toimivaltuuksien ja päätöksentekojärjestelmän puitteissa. Normaaliolojen häiriötilanteissa Muonion kunnan palvelualueet vastaavat alueensa kuuluvien tehtävien hoitamisesta ja siihen liittyvästä johtamistoiminnasta. Johtoryhmä muodostaa kunnan toimintojen osalta häiriötilanteen hallinnassa keskeisen toiminnallisen roolin. Kukin johtoryhmän viranhaltija käyttää niitä toimivaltuuksia, joita hänelle lain mukaan kuuluu tai on hallintosäännöllä siirretty. (Korhonen & Ström 2012, 51.)

Tarvittaessa johtoryhmän toimintaan kutsutaan mukaan eri alojen asiantuntijoita ja/tai teknistä henkilöstöä.

3.7 Johtamispaikat

Normaaliolojen häiriötilanteiden ja muiden kuin aseellisten poikkeusolojen varalta Muonion kunta ylläpitää johtokeskuksen valmiutta siten, että johtamistoiminta voidaan käynnistää johtokeskuksesta käsin 12 tunnin kuluttua perustamismääräyksestä. Päätöksen johtokeskuksen perustamista voi tehdä kunnanjohtaja tai hänelle määrätty sijainen.

Häiriötilanteissa johtamipaikkana toimii tilanteen huomion ottaen siihen parhaiten soveltuva kunnan omistama tai vuokrattu tila. Johtoryhmä voi kokoontua tarvittaessa tai tilanteen edellyttäessä etäyhteyden kautta.

Pelastuslain uudistuksessa kunnilta poistui säädösvelvoite ylläpitää suojattua johtokeskustilaa, jossa toiminta aseellisissa poikkeusoloissa on mahdollista. Valmiuslaki edellyttää kuitenkin, että julkishallinnon tulee varmistaa tehtäviensä mahdollisimman hyvä hoitaminen myös poikkeusoloissa.

3.8 Johtaminen ja tilannetietoisuus

Tilannekuvan luominen on tilanteen hallintaan osallistuvien toimivaltaisten viranomaisten tehtävä. Tilannekuva-järjestelyillä pyritään luomaan edellytykset päätöksentekoon ja johtamiseen tarvittavan tilannetietoisuuden muodostamiselle sekä välittämään kokonaisnäkemyks toimintaympäristöstä, siinä tapahtuneista ja ennustettavissa olevista muutoksista, omista ja muiden toimijoiden toimenpiteistä. Tilannekuvaa välitetään tehtäväalueelta toiselle ja muille viranomaisille. (Korhonen & Ström 2012, 54.)

Tilannekuvan muodostamisen prosessi koostuu tiedon keräämisestä, informaation kokoamisesta, luokittelusta ja analysoinnista sekä analysoidun tiedon oikea-aikaisesta ja tehokkaasta jakamisesta sitä tarvitseville (Puolustusministeriö 2010, 57).

Tilannetietoisuuden ja johtamisen edellytysten ylläpidon takia viestinnän tulee toimia myös häiriötilanteiden ja poikkeusolojen aikana. Tämän takaamiseksi kunnalla on Virve-puhelimia. Kunnalla on myös puhelimia varustettuna eri liittymäoperaattorin liittymällä kuin mitä kunnan henkilöstö päivittäistoiminnassaan käyttää. Johtamisen ja häiriötilanteen hallinnan edellyttämät viesti- ja tietoliikenneyhteydet on järjestetty ja varmistettu yhteistyökumppaneiden ja konserniyhtiöiden kanssa yhteistyössä.

3.9 Viestinnän ja tiedottamisen peruslinjaukset

Viestinnän peruslinjaus häiriötilanteissa on, että toimivaltainen johtovastuussa oleva viranomainen vastaa myös tilanteeseen liittyvästä viestinnästä. Muut mahdollisesti tilanteeseen osallistuvat puolestaan vastaavat omaan toimintaansa liittyvästä viestinnästä. Muonion kunta voi tiedottaa häiriötilanteiden vaikutuksista omaan palveluntuotantoonsa. Laajoissa häiriötilanteissa, jotka vaikuttavat kunnan palvelutuotantoon tai muuten kunnan eri toimialojen toimintaan, viestintä keskitetään ja yhteen sovitetaan eri toimialojen ja toimijoiden kesken. (Korhonen & Ström 2012, 56.)

Muonion kunnan viestinnästä vastaa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa sama organisaatio kuin normaalioloissa. Tarvittaessa viestintää tekemään osoitetaan lisähenkilöitä.

3.10 Vastuut ja tehtävät häiriötilanteen hallinnassa

Häiriötilannejohtamisesta vastaa aina toimivaltainen viranomainen. Häiriötilanteiden hallintaan liittyvät vastuut ja tehtävät vaihtelevat erityyppisiin uhiin liittyen (Korhonen & Ström 2012, 57).

Uhkakartoituksen mukainen häiriötilanteen hallintaan osallistuvien toimijoiden ja toimialojen tehtäväjako kartoitetaan tilannekohtaisesti.

3.11 Pelastuslaitoksen tuki häiriötilanteen hallinnassa

Pelastusviranomainen voi antaa toimialaansa soveltuvaa virka-apua valtion tai kunnan viranomaisen ja laitoksen laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi. Pelastustoimintaa edellyttävissä laajoissa häiriötilanteissa (esim. suuronnettomuudet) tilanne saattaa edellyttää kaikkien pelastuslaitoksen käytössä olevien henkilöstöresurssien sitomista pelastustoimen perustehtävien hoitamiseen, jolloin kunnalle tarjottavat tukimahdollisuudet voivat olla rajallisia.

Pelastuslaitos voi tukea/avustaa kuntaa häiriötilanteiden hallinnassa ja kriisi johtamisessa mm. seuraavilla tavoilla:

- pitää yllä turvallisuustilannekuvaa ja tiedottaa ennalta uhkaavasta tilanteesta,
- hälyttää tarvittaessa kunnan johtohenkilöstön,
- pelastuslaitoksen johtokeskus avustaa kuntaa esim. tiedottamisessa,
- antaa tarvittaessa vaaratiedotteita,
- käynnistää tarvittaessa väestöhälytysjärjestelmän,

- avustaa johtamisen tilannekuvan kokoamisessa ja laatimisessa & - avustaa viestiyhteyksien varmentamisessa (Virve-verkko).

Pelastuslaitos voi nimetä tarvittaessa ja tilanteen vaatiessa henkilön toimimaan pelastuslaitoksen yhteyshenkilönä tai asiantuntijana kunnan johtokeskuksessa. Vastaavasti pelastuslaitos voi kutsua kunnan yhteyshenkilön tai teknisen asiantuntijan tukemaan omaa johtokeskustoimintaa.

Hyvinvointialueen pelastuslaitokselta on päivystävän päällikön numero. Numerosta tavoittaa päällystöviranhaltijan kellonajasta riippumatta.

3.12 Pelastustoiminta, väestön suojaaminen ja yhteistoiminta pelastuslaitoksen kanssa

Pelastuslain mukaan pelastuslaitos vastaa pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta ja pelastustoimintaan kuuluvat tehtävät ja toiminnot on määritelty lain 32 §:ssä pykälässä. Pelastuslaissa on säädetty kunnan viranomaisille, laitoksille ja liikelaitoksille joitakin velvoitteita lain soveltamisalalla.

Pelastuslain 46 §:n mukaan kunnan viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset ovat velvollisia osallistumaan pelastuslaitoksen johdolla pelastustoiminnan suunnitteluun siten kuin 47 §:ssä säädetään sekä toimimaan onnettomuus- ja vaaratilanteissa niin, että pelastustoiminta voidaan toteuttaa tehokkaasti.

Säännöksessä kunnallisia toimijoita koskevat velvoitteet on määritelty seuraavasti:

- sosiaali- ja terveysviranomaiset ja hallinnonalan laitokset vastaavat niitä koskevissa säädöksissä määrätyn työnjaon mukaisesti ensihoitopalvelun järjestämisestä sekä psykososiaalisen tuen palveluista ja onnettomuuden johdosta hätään joutuneiden huollosta ja majoituksesta,
- ympäristöterveydenhuollon järjestämisestä vastaavat viranomaiset ja hallinnonalan laitokset huolehtivat yksilön ja hänen elinympäristönsä terveydensuojelua koskevista tehtävistä niitä koskevissa säädöksissä määrätyn työnjaon mukaisesti,
- ympäristöviranomaiset, maa- ja metsätalousviranomaiset ja vesitalousviranomaiset sekä hallinnonalojen laitokset huolehtivat niitä koskevissa säädöksissä määrätyn työnjaon mukaisesti: ympäristönsuojelusta, tulvariskien hallinnasta ja patoturvallisuudesta,
- kunnan ja kuntayhtymien eri toimialoista vastaavat virastot, laitokset ja liikelaitokset varautuvat ja osallistuvat pelastustoimintaan tehtäväalueensa, keskinäisen työnjakonsa ja niitä koskevan lainsäädännön mukaisesti.

Pelastuslain 47 §:n mukaan viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset, jotka ovat velvollisia antamaan pelastusviranomaisille virka-apua ja asiantuntija-apua tai joiden asiantuntemusta muutoin tarvitaan pelastustoiminnassa ja siihen varautumisessa, ovat velvollisia laatimaan pelastuslaitoksen johdolla ja yhteistoiminnassa keskenään tarpeelliset suunnitelmat tehtäviensä hoitamisesta pelastustoiminnan yhteydessä ja osallistumisesta pelastustoimintaan. Edelleen näiden tahojen on annettava pelastuslaitokselle selvitys pelastustoimintaan käytettävissä olevista voimavaroista.

Jos pelastustoimintaan osallistuu useamman toimialan viranomaisia, tilanteen yleisjohtajana toimii pelastustoiminnan johtaja. Yleisjohtaja vastaa tilannekuvan ylläpitämisestä ja toiminnan yhteensovittamisesta. Eri toimialojen yksiköt toimivat oman johtonsa alaisuudessa siten, että niiden toimenpiteet kokonaisuudessaan edistävät onnettomuuden tai tilanteen seurausten tehokasta torjuntaa. Tilanteen yleisjohtaja voi muodostaa avukseen viranomaisten, laitosten ja toimintaan osallistuvien vapaaehtoisten yksiköiden edustajista koostuvan johtoryhmän ja kutsua asiantuntijoita avukseen.

Pelastuslain 27 §:n mukaan pelastuslaitos vastaa väestön varoittamisesta vaara- ja onnettomuustilanteesta sekä siihen tarvittavasta hälytysjärjestelmästä. Normaaliolojen onnettomuuksissa väestön suojaamisen keskeisiä keinoja ovat suojautuminen sisätiloihin sekä evakuointi. Väestönsuojien käyttötilanteita ovat lähinnä poikkeusolojen vakavimmat uhkat.

Väestön evakuoinnilla tarkoitetaan viranomaisten johdolla tapahtuvaa väestön tai sen osan siirtämistä pois vaaran uhkaamalta alueelta ja sijoittamista turvalliselle alueelle sekä väestön elinedellytysten ja yhteiskunnan tärkeiden toimintojen turvaaminen evakuointitilanteessa. Väestön evakuointi on osa pelastustoimintaa ja siten niiden suunnittelu ja toteutus tapahtuvat pelastuslaitoksen johdolla. Evakuoinnit suunnitellaan sekä normaali- että poikkeusoloja varten.

Poikkeusoloja koskevat järjestelyt on kuvattu tämän asiakirjan 3 luvussa.

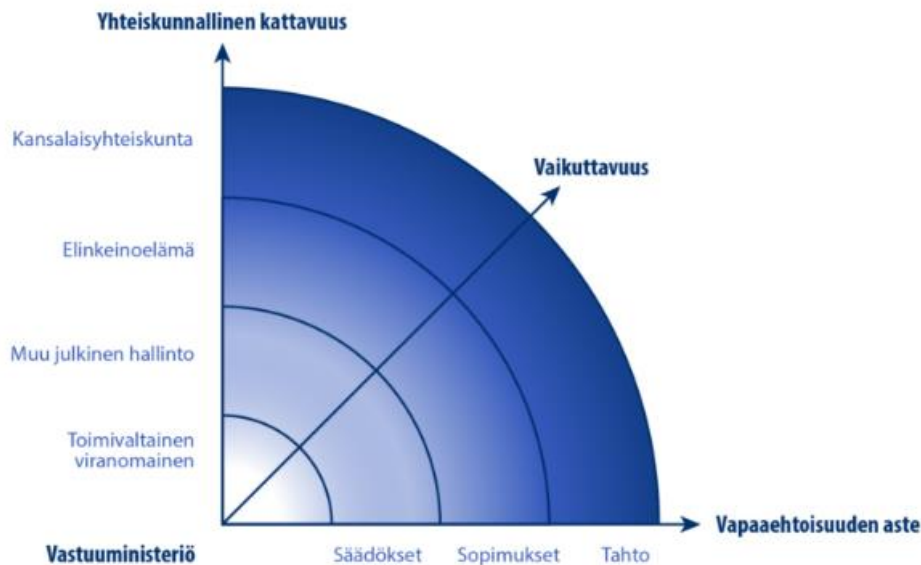
3.13 Toiminnan yhteensovittaminen

Yhteiskunnan kaikki toimijat osallistuvat yhdessä elintärkeiden toimintojen turvaamiseen. Yhteistoiminta ulottuu paikallistasolta kansainväliselle tasolle saakka.

Kunta- ja alueatasolla on hyvä huomioida, että julkisen hallinnon, elinkeinoelämän ja kansalaisyhteiskunnan toimijat yhteiskunnan eri tasoilla muodostavat yhtenäisillä periaatteilla toimivia kokonaisturvallisuuden verkostoja. Puolestaan, kansainvälisen, valtakunnallisen, alueellisen, paikallisen ja yksilöllisen tason välillä tapahtuva tiedonvaihto, yhteisten tavoitteiden asettaminen ja sitoutuminen yhteistoimintaan luovat perustaa yhteiskunnan turvallisuudelle. Yhteistoiminnan joustavuus ja jatkuvuus yhteiskunnan eri alojen ja toiminnan tasojen välillä on kriisinkestävyyden vahvistamisen perusedellytyksiä. (Turvallisuuskomitea 2025.)

Kunta vastaa tehostetun johtamisen ja tilanteen seurannan käynnistämisestä häiriötilanteessa ja yhteensovittaa palvelualueiden kesken toimintaa; kunnan organisaatorakenne tehtäväalueineen on kuvattu liitteessä. Muonion kunnan alueen toimintojen turvaamiseksi paikalliset viranomaiset tai vaikuttavat muut viranomaistahot vastaavat omasta valmiussuunnittelusta. Viranomaistahojen on tärkeää sovittaa tarvittavilta osin yhteen Muonion kunnan ja oman organisaationsa valmiussuunnitelmat. Paikallisten yritysten kanssa on myös tärkeää sopia varautumisen toimenpiteet sekä yhteistoiminta, jotta yhteystiedot ja vastuut ovat selvillä poikkeustilanteen tullen.

Tässä luvussa on kuvattu yhteydenpito ja yhteistoiminta Muoniossa.

Kuva: Kokonaisturvallisuuden toimijat (Turvallisuuskomitea 2025).

3.13.1 Yhteydenpito ja yhteistoiminta: kuntayhtymät ja muut alueelliset toimijat

Kunnassa on päivitetty konsernirakenneluettelo. Hallintosäännössä on kuvattu konsernin toiminnan ohjaus, ja kunnassa on laadittu konserniohjeistus. Vaikka konserniohjeistus velvoittaa vain konserniyhtiöitä, kuntayhtymissä ja kunnan osakkuusyhteisöissä kunnan edustajien tulee pyrkiä siihen, että kunnan konserniohjeen periaatteita noudatetaan myös näissä yhteisöissä. Konserniyhteisöjen riskienhallinnan tulee noudattaa yhtenäistä riskienhallintalinjausta kunnan riskienhallinnan kanssa. Konserniyhteisöt ovat velvollisia raportoimaan kunnalle riskienhallinnan järjestämisestä ja tuloksista. Konserniyhtiöiden tulee laatia ja pitää yllä toiminnan luonne huomioon ottaen riittävä valmiussuunnitelma tai vastaava. Kunnan valmiussuunnitelman yleinen osa toimitetaan

konserniyhteisöille, ja on toivottavaa, että konserniyhteisön jäsenet toimittavat oman valmiussuunnitelmansa kunnalle em. toimintojen yhteensovittamista varten. Myös osakkuusyhteisöjen toivotaan, harkintansa mukaan, toimittavan valmiussuunnitelmansa tai vastaavan säilytettäväksi osana kunnan valmiussuunnitelma-asiakirjojen kokonaisuutta kuntakonsernin varautumisen yhteensovittamiseksi. Yhteistarkastelulla voidaan myös välttää päällekkäisiä ja ristiriitaisia suunnitelmia ja tunnistaa vastuiden rajapinnat.

Muoniossa toimii ammattiopisto Lappian toimipiste. Lappian toimipistepäällikkö kuuluu kunnan häiriö- ja poikkeusolojen valmiusryhmään. Ammattiopisto Lappian Muonion tilat ovat keskeisessä asemassa kunnan valmius- ja varautumistyössä sekä evakointisuunnittelussa. Keskeiset yhteydenpitokanavat on sovittu ja yhteistoimintaa poikkeus- ja häiriötilanteissa käydään läpi säännöllisesti.

3.13.2 Yhteydenpito ja yhteistoiminta: muut kunnat

Muonion kunta kuuluu Lapin kuntajohtajaverkostoon (Lapin liitto) sekä pienten kuntien verkostoon (Kuntaliitto). Muonio on sitoutunut olemaan mukana maakunnallisissa ja valtakunnallisissa valmius- ja varautumisharjoituksissa. Keskeiset yhteydenpitokanavat on sovittu ja yhteistoimintaa poikkeus- ja häiriötilanteissa käydään läpi säännöllisesti mm. erilaisissa harjoituksissa.

Muonion ns. kuntapari valmius- ja varautumisharjoituksissa on Inarin kunta, ja säännöllistä yhteistyötä sekä –suunnittelua toteutetaan.

3.13.3 Yhteydenpito ja yhteistoiminta: keskeiset elinkeinoelämän toimijat

Varautumisvelvoite koskee julkisen hallinnon tehtävien hoitamista.

Muonion kunta on ulkoistanut seuraavan tukipalvelun vuoden 2024 alusta: ravitsemus- ja siisteyspalvelut sekä kuljetuspalvelut. Kunta on kriittisistä tukipalveluista ulkoistanut myös palkanmaksupalvelut (Monetra Oy) sekä ICT- palvelut (LapIT). Kriittisen infran osalta on huomioitava, että Muoniossa toimii oma lämpöverkkoyhtiö ja Sähköosuuskunta; nämä molemmat kuuluvat osaksi kunnan häiriö- ja poikkeusolojen valmiusryhmää. Jerisjärven huolto Oy on kiinteä osa kunnan vesi- ja viemäri-infran kokonaisuutta, jonka kanssa kunta sovittaa valmius- ja varautumistoimiaan.

Tavaroiden tai palveluiden kilpailuttamisessa ja sopimusten laatimisessa tulee huomioida kyseisen tavaran tai palvelun tarve erityistilanteissa ja poikkeusoloissa. Sopimuksissa voidaan viitata Huoltovarmuuskeskuksen SO-PIVA-aineiston varautumista koskeviin sopimuslausekkeisiin. Ostopalveluiden osalta on myös tärkeä varmistaa, että kyseistä resurssia (henkilöt, tilat, ajoneuvot ja työkoneet) ei ole varattu toisaalle häiriötilanteissa tai poikkeusoloissa. Palveluntuottajat voivat varata ainoastaan omat resurssinsa, mutta yhteensovittaminen on tärkeää palveluiden jatkuvuuden turvaamiseksi. Palveluiden ulkoistamisesta huolimatta kunta vastaa lakisääteisestä palveluntuotannosta siihen liittyvä varautuminen mukaan lukien.

3.13.4 Yhteydenpito ja yhteistoiminta: valtion paikallis-, alue- ja keskushallinto

Keskeiset valtion paikallis-, alue- ja keskushallintotoimijat on tunnistettu ja rooleja on kuvattu mm. evakointisuunnitelmaan. Vastuu- ja roolijaot poikkeus- ja häiriötilanteissa sekä evakointitilanteissa on käyty läpi, näitä harjoitellaan valtakunnallisesti ja maakunnallisesti.

Keskeiset sidosryhmät em. kategoriassa ovat Lapin hyvinvointialue (terveys- ja sosiaalipalvelut, pelastuslaitos), Lapin AVI ja Lapin ELY- keskus. Kunnassa on käytössä VIRVE- puhelimet.

3.13.5 Yhteydenpito ja yhteistoiminta: puolustusvoimat

Puolustusvoimat kuuluvat osaksi maakunnallista valmius- ja varautumisverkostoa. Tässä on mukana myös mm. Rajavartiosto, lennosto, jääkäriprikaatti ja merivoimat. Keskeiset valtion viranomaistoimijat on tunnistettu ja rooleja on kuvattu mm. evakointisuunnitelmaan.

Vastuu- ja roolijaot poikkeus- ja häiriötilanteissa sekä evakointitilanteissa on käyty läpi, näitä harjoitellaan valtakunnallisesti ja maakunnallisesti.

3.13.6 Yhteydenpito ja yhteistoiminta: järjestöt, kirkot ja muut uskonnolliset yhdyskunnat

Muonion kunta on suhteellisen laaja pinta-alallisesti, ja suurin osa asukkaista asuu tiiviin kuntakeskustan sekä taajaman alueella. Kunta tekee tiivistä yhteistyötä ympäristökylien kanssa, ja mm. kylien turvallisuustietoisuuteen panostetaan ("kylien turvallisuushanke"). Kunta järjestää tarpeen mukaan kylille sekä järjestöille turvallisuustilaisuuksia esimerkiksi laajojen sähkö- tai lämmönjakeluongelmien varalle. Kunnassa toimii säännöllinen järjestöfoorumi.

Kunta on kartoittanut ympäristökylien yhteyshenkilöitä poikkeus- ja häiriötilanteiden varalle. Normaaliolojen häiriötilanteessa ja poikkeusoloissa voidaan tarvita kylätaloja tai muita vastaavia kylien kokoontumispaikkoja väliaikaiseksi toimintapisteeksi viranomastoiminnan tueksi. Lisäksi myös erilaisia asiantuntijoita tai vapaaehtoisia voidaan tarvita erilaisiin tehtäviin koordinoidusti. Järjestöyhdyshenkilö toimii linkkinä yhdistysten ja kunnan välillä. Kunnassa on nimetty järjestöyhdyshenkilö.

Järjestöjen (SPR, VAPEPA) sekä seurakunnan (kirkkoherra) jäsenet kuuluvat osaksi kunnan häiriö- ja poikkeusolojen valmiusryhmää, ja ovat aktiivisesti mukana em. harjoituksissa.

4 Poikkeusolojen valmiussuunnitelma, varautuminen poikkeusoloihin

4.1 Poikkeusolojen vaikutukset kunnan toimintaan ja toimintaedellytyksiin

Poikkeusoloja ovat valmiuslaissa ja puolustustilalaissa säädetyt tilanteet, joiden hallitseminen ei ole mahdollista viranomaisen säännönmukaisin toimivaltuuksin tai voimavaroin.

Poikkeusoloja valmiuslain (1552/2011) 3 §:n mukaan ovat:

1. Suomeen kohdistuva aseellinen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettava hyökkäys ja sen välitön jälkitila
2. Suomeen kohdistuva huomattava aseellisen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettavan hyökkäyksen uhka, jonka vaikutusten torjuminen vaatii tämän lain mukaisten toimivaltuuksien välitöntä käyttöön ottamista
3. Väestön toimeentuloon tai maan talouselämän perusteisiin kohdistuva erityisen vakava tapahtuma tai uhka, jonka seurauksena yhteiskunnan toimivuudelle välttämättömät toiminnot olennaisesti vaarantuvat
4. Erityisen vakava suuronnettomuus ja sen välitön jälkitila
5. Vaikutuksiltaan erityisen vakavaa suuronnettomuutta vastaava hyvin laajalle levinnyt vaarallinen tartuntatauti.

Valmiuslain tarkoituksena (1§) lain tarkoituksena on poikkeusoloissa suojata väestöä sekä turvata sen toimeentulo ja maan talouselämä, ylläpitää oikeusjärjestystä, perusoikeuksia ja ihmisoikeuksia sekä turvata valtakunnan alueellinen koskemattomuus ja itsenäisyys.

Valmiuslain 4 §:n mukaan Viranomaiset voidaan oikeuttaa poikkeusoloissa käyttämään vain sellaisia toimivaltuuksia, jotka ovat välttämättömiä ja oikeasuhtaisia 1 §:ssä säädetyin tarkoituksin saavuttamiseksi. Toimivaltuuksia voidaan käyttää vain sellaisin tavoin, jotka ovat välttämättömiä lain tarkoituksin saavuttamiseksi ja oikeassa suhteessa toimivaltuuden käyttämisellä tavoiteltavaan päämäärään nähden. Toimivaltuuksia voidaan käyttää vain, jos tilanne ei ole hallittavissa viranomaisten säännönmukaisin toimivaltuuksin.

Kyky hoitaa valmiuslain mukaiset velvoitteet, tulee huomioida valmiussuunnitelmassa.

Puolustustilalain (1083/1991) 1 §:n mukaan valtiollisen itsenäisyyden turvaamiseksi ja oikeusjärjestyksen ylläpitämiseksi voidaan valtakunnan puolustusta tehostaa ja sen turvallisuutta lujittaa saattamalla voimaan puolustustila Suomeen kohdistuvan sodan aikana sekä siihen rinnastettavissa vakavasti yleisen järjestyksen ylläpitämiseen vaikuttavissa sisäisissä, väkivaltaisissa levottomuuksissa, joilla pyritään kumoamaan tai muuttamaan perustuslain mukainen valtiorjestys

4.2 Kunnan hallinto poikkeusoloissa

Valmiuslain 108 §:ssä säädetään kunnan hallinnosta poikkeusoloissa. Kuntalain 54 §:n estämättä valtuusto voidaan poikkeusoloissa kutsua koolle välittömästi. Valtuusto on päätösvaltainen, kun enemmän kuin puolet valtuutetuista on läsnä.

Jos valtuustoa ei saada koolle päätösvaltaisena ja painavat syyt edellyttävät välitöntä päätöksentekoa, kunnan hallituksella on oikeus päättää niistä asioista, jotka koskevat kunnan hallinnon järjestämistä, johto- ja hallintosääntöä, toimivallan siirtämistä, talousarviota ja veroja sekä muista valtuuston päätettäväksi säädetyistä asioista.

Kunnanhallituksen on mahdollisimman pian saatettava päätökset valtuuston päätettäväksi. Kunnanhallituksen päätös on voimassa, kunnes valtuusto on päättänyt asiasta.

Puolustustilalain aikana sotilasviranomainen voi saada alueella laajoja toimivaltuuksia, jotka saattavat vaikuttaa kunnan toimintaan.

Kunnan hallintosäännössä on huomioitu kunnan hallinto poikkeusoloissa.

4.3 Valmiustoiminta poikkeusoloissa

Valmiuden säätelyllä tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla kunnan toiminnot saatetaan toimimaan kulloistakin uhkaa vastaavassa tilanteessa ja valmiuden säätelyllä kohotetaan tai alennetaan organisaation valmiutta (Sanastokeskus TSK ry 2017, 63). Kunnalla on käytössä kolme eri valmiustasoa:

1. perusvalmius,
2. tehostettu valmius ja
3. täysvalmius.

Tehostettuun valmiuteen siirrytään, kun tilanne ei ole hallittavissa perusvalmiuden organisaatiolle. Päätöksen tehostettuun valmiuteen siirtymisestä tekee turvallisuuspäällikkö. Päätöksen toimialan tehostettuun valmiuteen siirtymisestä tekee toimialajohtaja. Täysvalmiuteen siirtyminen edellyttää valmiuslain toimivaltuuksien käyttöön-ottoa.

4.4 Varausjärjestelyt ja varaamisen vastuut

Kunnanhallitus vastaa kunnan henkilö-, rakennus- sekä ajoneuvo- ja työkonevarausten esittämisestä asianomaisille viranomaisille. Kaikki varaukset tarkistetaan 4 vuoden välein.

4.4.1 Henkilöstön varaamisen vastuut kuntakonsernissa

Kunta voi varata (VAP) henkilöstönsä jäseniä kriittisiin töihin myös poikkeusoloissa. Tällöin työntekijän sodanajan tehtävä on toimia työnantajansa palveluksessa. Varaushakemuksen tekee työnantaja. (Asevelvollisuuslaki 89 §.) Siviilipalveluskeskus ratkaisee siviilipalvelusvelvollisia koskevat varaushakemukset (Siviilipalveluslaki 67 §). Henkilövaraukset osoitetaan Lapin Jääkäriprikaatin aluetoimistolle.

Kunta pitää VAP:t ajan tasalla/ päivittää näitä säännöllisesti.

4.4.2 Vastuut rakennusvarauksista

Rakennusvaraukset hoidetaan keskitetysti Jääkäriprikaatin aluetoimiston kanssa.

4.4.3 Vastuu ajoneuvo- ja työkonevarauksista

Ajoneuvo- ja työkonevaraukset hoidetaan keskitetysti KULO-virkamiehen (kuljetusten ohjausyksikkö) kautta. ELY-keskus kirjaa ajoneuvot ja työkoneet varausmenettelyyn alueellisesti.

4.5 Väestönsuojelutehtävät ja väestönsuojeluorganisaatio

Väestönsuojelulla tarkoitetaan Geneven yleissopimusten I lisäpöytäkirjan (82/1980) 61 artiklassa lueteltuja humanitaarisia tehtäviä, joiden tarkoituksena on siviiliväestön suojeleminen vihollisuuksien ja onnettomuuksien vaaroja vastaan ja sen auttaminen selviytymään niiden välittömiltä vaikutuksilta sekä välttämättömien edellytysten luominen elonjäämiselle.

Väestönsuojelu rajoittuu koskemaan aseellista toimintaa eli valmiuslain 3 §:n 1 ja 2 kohdan mukaisia poikkeusoloja. Väestönsuojelutehtävään voidaan määrätä myös 3 §:n 4 kohdan mukaisissa poikkeusoloissa eli erityisen vakavassa suuronnettomuudessa ja sen välittömässä jälkitilassa.

Valtion ja kunnan vastuulla olevaa väestönsuojelua kutsutaan yleiseksi väestönsuojeluksi. Kukin viranomainen vastaa osaltaan Geneven sopimuksen ja hallinnonalaa koskevan lainsäädäntönsä mukaisesti varautumisesta väestönsuojeluun.

5 SUUNNITELMAN LIITTEET

- Kunnan organisaatorakenne ja palvelualueet
- Evakuointisuunnitelma (salassa pidettävä, Julkisuuslaki (621/1999) § 24.1 kohta 8)
- Palvelualueiden valmius- ja varautumissuunnitelmat (salassa pidettävä, Julkisuuslaki (621/1999) § 24.1 kohta 8)